

Полумисна О. О.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МАСМЕДІА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ У ВИКОНАННІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВИМОГ ЩОДО ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

У статті оглянуто низку наукових праць, у яких досліджується зарубіжний досвід щодо соціальної захищеності людей з інвалідністю, який хочуть перейняти і застосувати в Україні. Розглянуто Європейську стратегію щодо людей з інвалідністю, яка сприяє задоволенню їхніх прав та отриманню користі від участі в економічному розвитку. Досліджено вісім основних напрямів, визначених комісією, а саме: доступність, залучення до життя, рівність, працевлаштування, освіта та навчання, соціальний захист, доступ до відповідних медичних установ, зовнішній вплив. З'ясовано, що майже кожен із цих напрямів знайшов своє втілення в українському законодавстві та був висвітлений у ЗМІ, окрім зовнішнього впливу (дії). ЗМІ у своїх публікаціях озвучують ті чи інші рішення, але фактично на цьому їхня місія і завершується. Публікації, які стосуються виконання вимог (імплементації) є поодинокими і не становлять тенденції. Оскільки просвітницька діяльність суспільства через ЗМІ – це найкращий інструмент для зміни суспільної думки, запропоновано підсилити чинник зовнішнього впливу: створити окремий новинний сайт, який спеціалізується саме на висвітленні життя та проблем людей з інвалідністю в Україні; на законодавчому рівні для ЗМІ встановити квоту на матеріали, присвячені людям з інвалідністю; створити низку спільних загальнонаціональних платформ та форумів для обговорення між батьками та рідними, які мають дітей з інвалідністю, спільних проблем та питань, які вони можуть поставити аудиторії, що також живе цими проблемами; українським мас-медіа відстежувати та моніторити виконання тих чи інших зобов'язань, які взяла на себе Україна щодо людей з інвалідністю. Саме це є ефективним інструментом у розвитку зовнішнього впливу та досягненні Україною європейських стандартів не лише у сфері забезпечення людей з інвалідністю, а й у насажденні в населення толерантності, поваги та розуміння до людей з інвалідністю.

Ключові слова: *Європейський Союз, інтеграція, людина з інвалідністю, імплементація, Європейська стратегія, мас-медіа, просвітницька діяльність.*

Постановка проблеми. Починаючи з 2014 р. Україна вибрала для себе європейський шлях розвитку, ставлячи за мету інтегруватися до Європейського Союзу. Вибір євроінтеграційного напрямку зобов'язує Українську державу виконувати зобов'язання, які покладаються Конвенцією ООН, на основі якої ґрунтується й Європейська Конвенція. Першочергово у цих документах зроблено акцент на недопущенні дискримінації людей з інвалідністю та наданні їм рівних прав та можливостей. Зазвичай більшість змін на законодавчому та виконавчому рівнях влади висвітлюється в мас-медіа, які сьогодні є просвітницьким інструментом в інформаційному просторі будь-якої країни. Отже, якщо країна вибрала шлях євроінтеграції, більшість результатів цього процесу буде відображено в засобах масової інформації, які не оминають суспільно

значущі проекти та процеси і наближують українців до рівня європейських вимог життя. Українські науковці це питання висвітлювали лише з юридичного, правового погляду, але в жодній статті не йдеться про медійний аспект спостереження за виконанням Європейської стратегії. Тому вважаємо за доцільне дослідити роль мас-медіа у виконанні євроінтеграційних вимог щодо людей з інвалідністю в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Маємо низку наукових праць, у яких досліджується зарубіжний досвід щодо соціальної захищеності людей з інвалідністю, який хочуть перейняти і застосувати в Україні. Наприклад, Я. Белінська та Н. Сафонік у статті «Особливості й основні напрями соціального захисту інвалідів: зарубіжний досвід і можливості його застосування в Україні» [2] звернули увагу на особливості

та напрями соціального захисту людей з інвалідністю, зокрема на постійну допомогу в побуті, працевлаштування людей з інвалідністю, підтримку рівня життя та їхніх доходів. Автори розглянули основні моделі соціального захисту в країнах ЄС, виокремивши скандинавську модель, англосаксонську (модель Беверіджа), континентальну (модель Бісмарка) та південноєвропейську модель (рудиментарну). В. Костюк у доробку «Європейські соціальні стандарти в контексті сучасної моделі джерел права соціального забезпечення: науково-теоретичний аспект» розкриває питання, «пов'язані з правовою характеристикою європейських соціальних стандартів та напрямів їхнього впливу на розвиток новітньої моделі джерел права соціального забезпечення» [7]. Підкреслимо, що у згаданих документах акцентується увага на адаптуванні інформаційних гаджетів та технологій під потреби людей з інвалідністю. Більше того, урахування потреб людей з інвалідністю під час розроблення будь-яких контрактів та будівель повинно бути невід'ємним складником проектування соціального життя людей з обмеженими можливостями. Тому висвітлення потреб, діяльності чи нововведень щодо людей з інвалідністю вимагає залучення засобів масової інформації, які зроблять профілактичну роботу набагато ефективніше, ніж будь-які інші суспільні засоби та інструменти.

Виклад основного матеріалу. На основі Конвенції про права осіб з інвалідністю [18] у Європейському Союзі в 2010 р. прийняли Європейську стратегію щодо людей з інвалідністю (2010–2020 рр.), текст якої розміщений на сайті Єврокомісії у розділі Employment, Social Affairs & Inclusion («Зайнятість, соціальні питання та інклюзія»). Метою цієї стратегії є сприяння людям з інвалідністю у задоволенні їхніх прав та отриманні користі від участі в економічному розвитку. Стратегія визначає механізми, необхідні для Реалізації Конвенції ООН, і зосереджена на усуненні бар'єрів. Комісія визначила вісім основних напрямів, на які буде спрямована увага: доступність, залучення до життя соціуму, рівність, працевлаштування, освіта та навчання, соціальний захист, доступ до відповідних медичних установ, зовнішній вплив – пропагування прав осіб з інвалідністю під час розширення ЄС та міжнародних програм розвитку.

Спробуємо дослідити, чи кожен із напрямів (доступність, залучення до життя, рівність, зайнятість, освіта та навчання, соціальний захист, здоров'я, зовнішній вплив), запропонованих

у Європейській Стратегії, знайшов своє втілення в українському законодавстві та як був висвітлений у засобах масової інформації. Дослідження рівня виконання європейських вимог щодо забезпечення прав та свобод людей з інвалідністю в Україні.

Доступність. На законодавчому рівні «доступність» особам з інвалідністю забезпечено на основі Закону «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». Цей Закон регламентує виявлення, усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб, у тому числі стосовно доступу до об'єктів громадського та цивільного призначення, благоустрою, транспортної інфраструктури, дорожнього сервісу, транспорту, інформації та зв'язку тощо [9]. В Інтернет-ЗМІ «Дивись INFO» опублікована стаття «Бар'єри для життя: що заважає вільно жити і пересуватися людям з інвалідністю», у якій журналісти намагалися з'ясувати, що потрібно зробити, щоб кожній людині був відкритий доступ до транспорту, будівель, зв'язку тощо. Передусім йдеться про так званий універсальний дизайн. В. Азін, тренер та інструктор Всеукраїнського об'єднання осіб з інвалідністю «Група активної реабілітації», так тлумачить це поняття: «Він як дефініція не має в собі ніяких вимірів. Є сім принципів, які треба застосовувати під час проектування будь-чого: архітектури, транспорту, конференції та навіть чашки або книжки. Якщо сім принципів застосовуються, то будь-який виріб буде придатний для більшості людей. Іноді говорять, що універсальний дизайн для людей з інвалідністю. Це несправедливо, бо він для всіх, щоб ніхто не був сегрегований» [3]. Як зазначається у статті, дотепер «всі ці люди щодня страждають, щоб хоча б вийти з будинку (а скільки ще не виходить), але ще більше страждать їм завдають місто, вулиця, площа, безголові водії та проєктанти з автомобілеорієнтовним синдромом» [3]. Так, у публікації наведено скрін з фото зі сторінки у соціальній мережі Facebook Дем'яна Данилюка, де говориться про недоступний Львів: «Чоловік у візку свариться з водієм автобуса (маршрут № 16), що той не під'їхав до тротуару. Перед цим водій вийшов, відкинув пандус (він був справний, бо автобус ще новий), чоловік виїхав з автобуса, але далі був змушений пересуватися проїжджою частиною. Безголовість водіїв у перегонах із маршрутами-конкурентами змушує пасажирів страждати. Три жінки у візках приїхали новим трамваєм «Електрон» на Сихів. Вийшли з вагона без сторонньої допомоги, але далі їх спіткав

роздвоєний тротуар біля сихівської поліклініки (про який я писав трохи більше місяця тому), тож вони так само були змушені пересуватися дорогою назустріч автомобілям. Центр Львова. Радянська інженерна мисль – зробити підземний перехід. Мамульки в обхід (об'їзд?) до світлофора, а дівчина з ДЦП змушена страждати по сходах, бо додатковий зигзаг у 300 м. для неї надто важко. До слова, генеральний план Львова передбачає ще десятки підземок по всьому місту. Так, я знаю, більшість із вас вважає, що це нормально і безпечно» [3].

Міжнародні стандарти щодо доступності озвучені в українському законодавстві, потрібно просто, за словами Л. Самсонової, тренера Всеукраїнського об'єднання осіб з інвалідністю, «робити все правильно, згідно з Державними будівельними нормами тощо. Є Мінрегіонбуд, де про принципи універсального дизайну всі добре знають. Просто ніхто не хоче про це думати і втілювати у життя» [3]. Але позитивні зрушення все-таки є: концепція універсального дизайну закріплена у нас Законом про гарантії соціальної захищеності людей з інвалідністю. Тому, як говорить автор статті, обходити принципи доступності завжди не вийде. Зрештою, це стає дедалі більш модним, і сьогодні небажання ставати доступним тільки шкодить.

Залучення до життя соціуму. На законодавчому рівні залучення до життя у соціумі підтримується у Законі «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». Окрім доступу до необхідних інфраструктур, створено низку громадських організацій осіб з інвалідністю, їхні спілки створюються з метою забезпечення рівних прав і можливостей осіб з інвалідністю та їх соціального захисту, виявлення, усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб таких осіб, тощо.

Більше того, ст. 23 цього Закону рекомендовано впроваджувати для осіб із вадами слуху жестову мову, що є засобом спілкування та навчання і захищається державою. Також зазначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні сприяти поширенню жестової мови та заохоченню мовної самобутності осіб із вадами слуху та ін. [9]. У медіа Zmiana з'явилася публікація «У Раді зареєстрований законопроект, що полегшить нечуючим сприйняття інформації зі ЗМІ», у якій йдеться про те, що цей закон обов'язково має бути ухваленим, оскільки Україна ратифікувала Конвенцію про права людей з інвалідністю. Окрім того, у нормативно-право-

вих актах було запропоновано змінити термінологію з осіб із «вадами» слуху та зору на осіб з «порушеннями» слуху та зору. За цим документом «частка загального обсягу телевізійного добового мовлення, що має бути адаптована для сприйняття людям із порушеннями слуху, має міститися у заяві про видачу ліцензії на мовлення. Така частка має становити не менше 10% до 2017 року, 20% – до 2018 року, 50% – до/з 2020 року з урахуванням жанрового розподілу програм» [14]. До того ж результати опитувань громадської думки про вибори, оголошення їх результату повинні бути адаптовані для сприйняття людьми з порушеннями слуху. Це стосується й Інтернет-ЗМІ, які теж повинні дотримуватися вимог, установлених Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення. Унаслідок недотримання даних вимог телерадіоорганізація буде сплачувати штраф у розмірі 5% від розміру ліцензійного збору.

Рівність. На законодавчому рівні регулюється Законом «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». У них зазначено, що особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що під час взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, унаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити їй соціальний захист. Тому дискримінація за ознакою інвалідності забороняється. А також Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», у якому статтями 14–16 зазначено щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності з питань дискримінації: особа, яка вважає, що стосовно неї виникла дискримінація, має право звернутися зі скаргою до державних органів тощо.

Опубліковано постанови Кабінету Міністрів щодо прийняття рішень на користь людей з інвалідністю та низку статей про кримінальну відповідальність тих, хто порушуватиме ці права. Медіа «Варто знати» стежить за тим, як держава турбується про нечуючих. У публікації «Суд проти дискримінації інвалідів, або Як держава піклується про нечуючих» повідомляється про позов до суду людини з проблемами слуху, оскільки «в Україні практично немає каналів, де люди з проблемами слуху можуть «чути» мову жестів чи бачити «біжучий рядок». Титрування на телебаченні майже відсутнє, а іноді такі важливі для глухих людей рядки просто закривають рекламою. Якщо ж «біжучі рядки» і з'являються, зовсім не факт,

що вони відображають події на екрані» [12]. Суд ухвалив рішення на користь людини з інвалідністю, тому що бездіяльність посадовців у даному разі є протиправною.

Зайнятість. На законодавчому рівні з метою реалізації творчих і виробничих здібностей осіб з інвалідністю з урахуванням індивідуальних програм реабілітації їм забезпечується право працювати на підприємствах, в установах, організаціях, а також займатися підприємницькою та іншою трудовою діяльністю, яка не заборонена законом. На сайті «Громадська синергія» зазначається, що участь у ринку праці на території Європейського Союзу беруть 57% людей з інвалідністю. Для порівняння: люди без інвалідності представлені у кількості 80%, тобто розрив між ними невеликий, як це ми бачимо в Україні. Норматив працевлаштування людей з інвалідністю за облікової чисельності працівників на підприємстві у 20 людей, становить у Франції – 6%, у Німеччині – 6–10%; за облікової чисельності 25 чоловік: у Польщі – 4%, в Австрії – 4%, в Іспанії – 4%. Бачимо, у Польщі, Австрії та Іспанії встановлено такий самий норматив, як і в Україні, але його застосовано до підприємств, де облікова чисельність працівників перевищує 25, 25 і 50 осіб відповідно. [11]. В Україні у ст. 19 Закону № 875 зазначено, що роботодавець повинен дотримуватися виконання нормативу робочих місць, він становить 4% середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу роботодавця за рік, якщо у роботодавця працює від 8 до 25 осіб – у кількості одного робочого місця [8]. Але зазвичай в Україні таке працевлаштування є фіктивним, на підприємстві лежить його трудова книжка, а людина при цьому не працює, оскільки це витрати для роботодавця, який повинен забезпечити його відповідними умовами праці, а також можливість уникнути штрафу, який становить від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Замість того щоб зацікавити роботодавця, у нашій країні діє примус та санкції. Українські медіа переймаються даною проблемою. Наприклад, Інтернет-видання «Європейська правда» наголошує, що «санкції не є найкращим стимулом працевлаштування цієї категорії громадян. Європейський досвід свідчить, що головним принципом має бути позитивне стимулювання, мотивація роботодавця, а не санкції» [17].

Координатор Парламентської експертної групи Д. Черніков намагається з'ясувати ті обставини, які не дають того позитивного ефекту, який помічаємо в країнах Європейського Союзу. У статті

«Підтримка без примусу: чому ігноруються європейські принципи працевлаштування інвалідів», розміщеній на сайті «Європейської правди», автор порівнює положення щодо працевлаштування в Україні та Польщі. За його словами, у Польщі діє механізм державної підтримки, натомість в Україні компанії, які створюють робочі місця для людей з інвалідністю, позбавлені доступу до механізмів державної підтримки, їх отримують лише підприємства громадських організацій. Так, «польське законодавство зобов'язує кожного працедавця спочатку сплатити грошовий внесок до Фонду реабілітації інвалідів. Далі встановлюється квота працевлаштування інвалідів, і, відповідно, звільняються від сплати внеску ті, хто її заповнив. На відміну від українського законодавства внесок не є адміністративним штрафом» [17]. Це дійсно ті умови, які прописані у базових правилах допомоги Євросоюзу у сфері працевлаштування, і, власне, «цей підхід відповідає принципу щодо сприяння можливостям зайнятості інвалідів на відкритому ринку праці, який встановлений у статті 3 Конвенції про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів». Тож цілком логічним є висновок: потрібно підтримувати українських роботодавців і позитивно їх стимулювати, змінити певні базові відходи, які є в ЄС, і лише після цього ситуація зміниться на краще.

У ЗМІ є публікації, наприклад «Про стан забезпечення в Україні встановлених чинним законодавством соціальних, економічних, правових і конституційних гарантій у сфері соціального захисту та реабілітації інвалідів» [10] або «Соціальний захист дітей-інвалідів – пріоритет державної соціальної політики», де на державному рівні було обговорено та вирішено сприяти розвитку соціальної захищеності та більшої інтеграції людей з інвалідністю у соціальне життя країни. Однак водночас маємо низку так званих негативних інформаційних відгуків, які показують, що насправді «немає суттєвих практичних зрушень у вирішенні проблем бар'єрності суспільного середовища, забезпечення безпосереднього доступу інвалідів до об'єктів соціальної інфраструктури» [10]. На разі не забезпечено належних умов для забезпечення людей з інвалідністю робочими місцями. Звісно, на бюрократичному рівні кожне підприємство має у списку працівників людей з інвалідністю в робочому колективі, але коли доходить до реальної перевірки працевлаштування такої особи, виявляється, що воно присутнє лише на паперах.

Освіта та навчання. На законодавчому рівні закони України «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Про освіту» для реалізації права на професійну (професійно-технічну), фахову передвищу та вищу освіту особами з інвалідністю заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти повинні створити їм необхідні умови для здобуття відповідної освіти. У цьому контексті в мас-медіа найчастіше зустрічаємо статті про приниження (цькування) дітей з інвалідністю. Як виявилось, після реалізації програми «Нова українська школа», яка передбачає поєднання загальної та інклюзивної шкільної освіти, здорові діти не були підготовлені до співжиття з особливими дітьми. Колишня міністерка освіти і науки України Л. Гриневич неодноразово порушувала питання про цькування таких дітей у школах, знущання над ними здорових дітей. Тому для журналістського рейтингу маємо статті на зразок: «Цькування у школі. Наслідки знущання і для жертви, і для агресора» [1], однак це аж ніяк не урівнює та не вирішує ситуацію на місці. Батьки бояться віддавати своїх особливих дітей до школи, оскільки розуміють, що таке ставлення ще більше їм нашкодить, аніж допоможе.

Соціальний захист. На законодавчому рівні підприємства, організації та фізичні особи – підприємці, що здійснюють транспортне обслуговування населення, зобов'язані забезпечити спеціальне обладнання транспортних засобів, вокзалів, аеропортів та інших об'єктів, що б дало змогу особам з інвалідністю безперешкодно користуватися їхніми послугами тощо. Соціальний захист полягає у тому, щоб убезпечити людину з інвалідністю від зазіхань на її незалежність, недоторканість. Натомість маємо такі публікації в ЗМІ. На жаль, вони переважно стосуються кримінальних злочинів, учинених щодо людей з інвалідністю («У Маріуполі 18-літній юнак згвалтував жінку з інвалідністю» [4]). Звісно, такі рейтингові публікації викликають соціальний гнів та бажання відстояти справедливість, однак це все залишається на рівні локальному. Стаття містить опис злочину, і ці злочини до таких людей множаться у рівнопропорційній прогресії. Постає питання щодо соціального захисту людей, які не можуть за себе постояти чи захистити.

Здоров'я. Законом передбачено, що особам з інвалідністю і дітям з інвалідністю надаються безоплатно або на пільгових умовах на підставі індивідуальної програми реабілітації послуги із соціально-побутового і медичного обслугову-

вання, технічні та інші засоби реабілітації, вироби медичного призначення, а також автомобілі, крісла колісні з електроприводом – за наявності відповідного медичного висновку тощо.

Новин у мас-медіа щодо змін у сфері охорони здоров'я щодо людей з інвалідністю є достатньо. Наприклад, у грудні 2018 р. вийшла стаття на сайті «Урядового порталу виконавчої влади України» під назвою «Від стигми до своєчасної допомоги: як змінюється охорона здоров'я людей з інвалідністю», у якій анонсовано, що Міністерство охорони здоров'я України впроваджує систему реабілітації на міжнародному кваліфікаційному функціонуванні. Більше того, заплановано в кожній області (всього 24) відкрити реабілітаційні центри для дітей з інвалідністю, а також розробити та впровадити систему раннього втручання спочатку в чотирьох областях, а потім по всій території України [5]. Також на сайті Міністерства соціальної політики України є низка статей на зразок «Реабілітація дітей з інвалідністю» тощо, в яких видно, що в напрямі охорони здоров'я покращується та розширюється спектр послуг, і ці поліпшення видно не лише на паперах, а й на різних новинних сайтах («У Києві відкрився центр реабілітації дітей-інвалідів» [13], «У Хмельницькому відкрили центр реабілітації для дітей з особливими потребами» [15], «У Чернівцях відкрили новий корпус обласного центру реабілітації дітей з особливими потребами» [16]) тощо. Ці та інші публікації яскраво свідчать про те, що зрушення та прогрес у поліпшенні послуг та піднятті їх до європейських вимог, безумовно, є та розвивається.

Зовнішній вплив. Цей напрям, розвиток якого запропонований у Європейській стратегії, не знаходить свого відображення ні на законодавчому, ні на медійному рівні. Фактично не розглядаються і не пропагуються права осіб з інвалідністю під час розширення ЄС та міжнародних програм розвитку. Відповідно, у цьому напрямі потрібно працювати і законодавчим органам, і медійним. Контроль над виконанням цього напряму вже озвучила на своєму сайті Національна асамблея людей з інвалідністю України. Під час проведення Європейського форуму з інвалідності було узгоджено, що Європейську стратегію щодо інвалідності буде прийнято. Національна асамблея висловила свої вимоги до посиленої стратегії, зокрема до зовнішніх дій: «Серйозно інвестувати в права людей з інвалідністю в третіх країнах. Переконалися, що всі проекти та інфраструктура, що фінансуються ЄС, є доступними для людей

з інвалідністю та включають їх, а кошти ЄС інвестуються в реалізацію та моніторинг Комітету ООН із прав людей з інвалідністю та розбудову організацій людей з інвалідністю» [6].

З огляду на проаналізований вище матеріал, можемо побачити, що якщо амплітуда виконання вимог нашою державою коливається у певних моментах у позитивний бік, інших – у негативний, то у сфері втілення, розширення та розвитку зовнішнього впливу ситуація є набагато гіршою. На нашу думку, це спричинено двома проблемами. Перша – це новини про людей з інвалідністю не є топовими або затребуваними новинними агентствами та сайтами. Друга – це ігнорування цієї категорії населення як такої. У першу чергу це пов'язано з ментальним впливом Радянського Союзу, де такі люди вважалися тягарем для суспільства. По-друге, у держави та суспільства є велика кількість проблем поза інтересами людей з інвалідністю. Але якщо європейська інтеграція передбачає розвиток гілки зовнішнього впливу, то він повинен бути, оскільки для цього маємо всі інформаційні інструментарії.

Нашою науковою пропозицією є реалізація просвітницької діяльності через мас-медіа

України щодо підсилення чинника зовнішнього впливу. Для втілення цієї мети пропонуємо створити окремий новинний сайт, який спеціалізується саме на висвітленні життя та проблем людей з інвалідністю в Україні. Це, з одного боку, сприятиме більшому залученню людей з інвалідністю до інформаційно-суспільного простору, а з іншого – створить для них власну платформу, якій їхні життєві проблеми та інтереси будуть цікавими та потрібними.

Висновки і пропозиції. Просвітницька діяльність суспільства через ЗМІ – це найкращий інструмент для зміни суспільної думки не лише у пункті реалізації зовнішнього впливу, а й за іншими вимогами європейських документів. У підсумку до цього дослідження хотілося б зазначити: Українська держава поступово прагне до поліпшення стандартів життя усіх категорій населення. У деяких сферах це виходить краще, наприклад охорона здоров'я, в інших це знаходиться в процесі розбудови та розвитку. Але головне, що суспільство, незважаючи на складнощі, рухається у правильному напрямі. Однак, як показало дослідження, такий пункт євродокументів, як зовнішній вплив, навіть не був узятий до уваги ні державою, ні ЗМІ.

Список літератури:

1. Адажій О. Цькування у школі. Наслідки знущання і для жертви, і для агресора. *ГЛАВКОМ*. 2018. URL: <https://glavcom.ua/country/society/ckuvannya-u-shkoli-naslidki-znushchannya-i-dlya-zhertvi-i-dlya-agresora-464608.html>.
2. Белінська Я. Особливості й основні напрями соціального захисту інвалідів: зарубіжний досвід і можливості його застосування в Україні. *Проблеми економіки*. 2016. № 4. С. 223–230. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2016_4_31.
3. Беловольченко Г. Бар'єри для життя: що заважає вільно жити і пересуватися людям з інвалідністю (інфографіка). *Дивись info*. 2017. URL: <https://dyvys.info/2017/06/22/bar-yery-dlya-zhyttya-shho-zavazhayevilno-zhyty-i-peresuvatysya-lyudyam-z-invalidnistyu-infografika/>.
4. В Мариуполе 18-летний юноша изнасиловал женщину с инвалидностью: фото преступника. *Прямий*. URL: <https://prm.ua/ru/v-mariupole-18-letniy-yunoshha-iznasiloval-zhenshchinu-s-invalidnostyu-foto-prestupnika/>.
5. Від стигми до своєчасної допомоги: як змінюється охорона здоров'я людей з інвалідністю. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vid-stigmi-do-svoyechasnoyi-dopomogi-yak-zminuyetsyaohorona-zdorovya-lyudej-z-invalidnistyu>.
6. Європейську стратегію щодо інвалідності буде прийнято. *Всеукраїнське громадське об'єднання Національна Асамблея людей з інвалідністю*. URL: <https://naiu.org.ua/yevropejsku-strategiyu-shhodo-invalidnosti-bude-pryjnyato/>.
7. Костюк В. Європейські соціальні стандарти в контексті сучасної моделі джерел права соціального забезпечення. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2018. Т. 1. С. 68–73.
8. Особливості працевлаштування інваліда. URL: <https://buhgalter.com.ua/news/trudovi-vidnosini/osoblivosti-pratsevlashtuvannya-invalida/>.
9. «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»: Закон України. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.
10. Про стан забезпечення в Україні встановлених чинним законодавством соціальних, економічних, правових і конституційних гарантій у сфері соціального захисту та реабілітації інвалідів. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-15>.
11. Стратегія ЄС щодо працевлаштування людей з інвалідністю. *Громадська синергія*. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/articles-in-the-media/strategiya-yes-shhodo-pratsevlashtuvannya-lyudej-z-invalidnistyu/>.

12. Суд проти дискримінації інвалідів або як держава піклується про нечуючих. *Варто знати*. URL: <http://www.i-law.kiev.ua>.
13. У Києві відкрився центр реабілітації дітей-інвалідів. *УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/kyiv/794125-u-kyevi-vidkrivsyatsentr-reabilitatsiji-ditey-invalidiv.html>.
14. У Раді зареєстрований законопроект, що полегшить нечуючим сприйняття інформації зі ЗМІ. *ZMINA*. URL: https://zmina.info/news/u_radi_zarejestrovaniy_zakonoprojekt_shho_maje_polegshiti_nechujuchim_spriijnattja_informaciji_zi_zmi-2/.
15. У Хмельницькому відкрили центр реабілітації для дітей з особливими потребами. *Поділля News*. URL: <https://podillyanews.com/2019/01/18/u-hmelnyskomu-vidkryly-tsentr-reabilitatsiyi-dlya-ditej-z-osoblyvumy-potrebamy/>.
16. У Чернівцях відкрили новий корпус обласного центру реабілітації дітей з особливими потребами. *Чернівецький промінь*. URL: <https://promin.cv.ua/2017/01/26/u-chernivtsiakh-vidkryly-novyi-korpus-tsentru-reabilitatsii-ditei.html>.
17. Черніков Д. Підтримка без примусу: чому ігноруються європейські принципи працевлаштування інвалідів. *Українська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/06/14/7050599/>.
18. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. *United Nations*. Department of Economic and Social Affairs Disability. URL: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>.

Polumysna O. O. MASS MEDIA EDUCATIONAL ACTIVITY AS AN EFFECTIVE TOOL IN FULFILLING EUROPEAN INTEGRATION REQUIREMENTS FOR PEOPLE WITH DISABILITIES IN UKRAINE

The article reviews a number of scientific papers that examine foreign experience in the social protection of people with disabilities, which they want to adopt and apply in Ukraine. The European Strategy on People with Disabilities is considered, which helps to satisfy their rights and benefit from participation in economic development. Eight main areas identified by the commission were studied, namely: accessibility, involvement in life, equality, employment, education and training, social protection, access to relevant medical institutions, and external influence. It was found that almost each of these areas was embodied in Ukrainian legislation and was covered in the media, except for external influence (actions). The media announce certain decisions in their publications, but in fact, this is the end of their mission. Publications related to compliance (implementation) are isolated and do not constitute trends. Since public education through the media is the best tool for changing public opinion, it is proposed to strengthen the external influence factor: to create a separate news site that specializes in covering the lives and problems of people with disabilities in Ukraine; at the legislative level for the media to establish a quota for materials on people with disabilities; create a number of common national platforms and forums for discussion between parents and relatives of children with disabilities, common problems, and issues that they can ask the audience that also lives with these problems; Ukrainian mass media to monitor and monitor the implementation of certain commitments made by Ukraine regarding people with disabilities. This is an effective tool in the development of external influence and achievement of European standards not only in the field of providing people with disabilities, but also instilling in the population tolerance, respect, and understanding for people with disabilities.

Key words: *European Union, integration, a person with disabilities, implementation, European strategy, mass media, educational activities.*